

Sander Kollaard zoomt in *Levensberichten* in op het fenomeen van de menselijke herinnering.

LITERATUUR • ELS MEEUSE BEELD ISTOCK

Een verhaal om in te bestaan

Het vormen van herinneringen is onlosmakelijk verbonden met het creëren van onze identiteit.

Levensberichten speelt zich af op het snijvlak van leven en dood. Sander Kollaard onderzoekt in verhaalvorm hoe de mens zijn eigen identiteit, inclusief herinneringen, creëert.

Sander Kollaard debuteerde in 2012 met *Onmiddellijke terugkeer van uw geliefde*, waar hij de Lucy B. en C.W. van der Hoogtprijs 2014 voor ontving. Dit werk betreft net als *Levensberichten* een verhalenbundel, zij het dat in zijn debuut steeds dezelfde hoofdpersoon centraal staat. Ook in deze bundel komt de vraag naar voren: wie zijn wij en wat vormt onze identiteit? In 2015 volgde de roman *Stadium IV*. Een roman waarin de historicus speelt met feiten, meningen en herinneringen. In de recent verschenen bundel van Kollaard duiken diverse hoofdpersonen op die verbonden worden door het spanningsveld tussen feit en fictie. *Levensberichten* is verhalend, filosofisch en essayistisch. De titel van het boek betreft levensberichten op het snijvlak van leven en dood. En dat is niet voor niets. Juist daar komt het leven in al zijn intensiteit op ons af. Kollaard zoomt in op het fenomeen van de menselijke herinnering. Hoe vormen wij onze herinneringen? Zijn herinneringen eigenlijk niet simpelweg zelfverzonnen verhalen? Een oude man van bijna negentig keert na meer dan zestig jaar terug naar Den Helder, waar hij tijdens de oorlog zijn eerste vrouw en kind verloor. Een vage nachtelijke herinnering aan zijn vrouw en zoon drijft hem voort. Maar wat zoekt hij eigenlijk? 'Misschien, dacht hij, terwijl hij een door bomen omzoomde gracht volgde, hechten we te veel belang aan zaken

als afkomst en herkomst, aan wortels, aan identiteit. Wat zijn dat soort dingen meer dan verhalen? En als het louter verhalen zijn, wat weerhoudt ons er dan van om ze te vervangen door andere verhalen? Hooguit een gebrek aan fantasie.'

reconstructies

In een ander verhaal maakt Weemoed Mausoleum – de namen die Kollaard kiest zijn veelzeggend – een minicruise en verdwijnt daarna voorgoed. De ik-persoon in dit verhaal besluit

Zijn herinneringen eigenlijk niet zelfverzonnen verhalen?

jaren later dezelfde cruise te maken om zijn verdwijning beter te kunnen begrijpen. Tijdens het herlezen van zijn essays stuit hij op een fragment over onze ervaringen en herinneringen. 'Elk moment en alles wat het bevat wordt verzwolgen door het volgende, zoals in de branding elke golf over de voorgaande spoelt, om vervolgens zelf te verdwijnen onder de volgende. [...] Onze herinneringen zijn niet alleen een onbeduidende fractie van alles waaruit ons leven ooit heeft bestaan, maar bovendien reconstructies die in dienst staan van wie we nu zijn.' Het vormen van herinneringen is onlosmakelijk verbonden met het creëren van onze identiteit. Wie zijn wij eigenlijk? Een langeaf-

standsloper wacht in een van de verhalen op de terugkeer van zijn vriend. Tegen beter weten in, want hij voelt dat hij nooit terug zal komen. Dit wachten leidt tot diepzinnige bespiegelingen over leven en dood, gevoed door het werk van Fernando Pessoa. Het citaat boven het verhaal kondigt dit al aan: 'De dood is een bocht in de weg.'

onverwoestbaar

Zoals steeds in zijn verhalen weet Kollaard vorm en inhoud meesterlijk met elkaar te verbinden. Midas is voorgoed verdwenen na een bocht in de weg. Terugblikkend op het leven van Midas denkt de ik-persoon terug aan de monologen van Midas, onder andere over identiteit. 'De vraag naar onze identiteit was een van de meest intrigerende die hij kende, omdat we zo nadrukkelijk een identiteit ervaren – een eigen karakter, veranderlijk in bepaalde opzichten, maar in de kern onverwoestbaar, iets dat een heel leven meegaat – terwijl we geen identiteit hebben. [...] We lopen achter onze eigen ervaringen aan en bezemen de stroom van gedachten en gevoelens, indrukken en observaties haastig bijeen tot een verhaal. Zo brengen we enige orde aan in de nietaflatende stroom van ervaringen en in die doorlopende vertelling, in dat kladschrift, vinden we een ik: de verteller van het levensverhaal.' Onze identiteit, zo klinkt het door in *Levensberichten*, bestaat uit de verhalen en herinneringen die we over onszelf creëren. Die constatering kan bij vlagen melancholisch stemmen. Maar is de verhaalvorm niet de beste manier om dit te ontmaskeren? Wij mensen kunnen niet zonder verhalen. We zullen ze altijd blijven zoeken en vertellen: verhalen om in te bestaan. ■

Levensberichten

SANDER KOLLAARD. UITG. VAN OORSCHOT, AMSTERDAM 2018. 142 BLZ. € 16,99

- + filosofische verhalen
- + bespiegelingen over identiteit en herinnering
- + meesterlijke verbinding van vorm en inhoud